
**ТРАНСФОРМАЦИЯ НА КАПИТАЛА ЧРЕЗ МАСОВА
ПРИВАТИЗАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯ, ПРЕДСТАВЕНИ ОТ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРАНСПОРТА**

Орлин Илиев Колев
okolev@abv.bg

*Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“
гр.София, п.код 1574, ул. „Гео Милев“ 158
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ*

***Ключови думи:** Масова приватизация, инвестиционни бонове, раздържавяване, приватизационни фондове*

***Резюме:** В исторически аспект, трансформацията на капитала от държавен към частен е едно от основните и значими действия, част от прехода от командитно административна икономика в икономика на пазарен принцип. Чрез процеса на масова приватизация, се извършва, в сравнително кратък период, голямо количество публично раздържавяване при участие и достъп на максимален брой участници.*

Акцентът на доклада е насочен към първата вълна на масовата приватизацията в Република България която стартира в средата на 1996г. и приключва юли 1997г. Първата вълна на масовата приватизация е формирана от три тържбни сесии, като предложени бяха 84,8 милиона акции. Към 30 юли 1997г. е извършена трансформация на 69,1 милиона акции, представляващи 13 % раздържавена собственост.

Целта на доклада е да разгледа и анализира промяната на собствеността на държавните предприятия, представени от Министерството на транспорта за масова приватизация и последващата им трансформация в частна собственост, като са разгледани и анализирани етапите, участниците и последващите събития след приключване на трите централизирани търга на първия етап на масовата приватизация.

ВЪВЕДЕНИЕ

Чрез процеса на масова приватизация се създаде и утвърди изцяло нов финансово – икономически сектор в Република България. Стартира се широка нормативно - законодателна промяна в областта на ценните книжа, както и се създадоха и стартираха ключови държавни и частни институции като Държавна комисия по ценни книжа /понастоящем Комисия за финансов надзор/, „Централен депозитар“ АД, „Българска фондова борса – София“ АД, дружества - емитенти, приватизационни фондове, инвестиционни посредници и др.

Една от спецификите и уникалността на първия етап на масовата приватизация е широкоформатното държавно раздържавяване, като през сравнително кратък времеви

интервал от една година се извърши трансформация на държавната собственост в частна.

Първият тур на масовата приватизация протече на три тържни сесии, на които бяха предложени 1 050 държавни търговски дружества. В трите тържни сесии право за участие имаха 81 приватизационни фонда (изградени от бонов капитал на индивидуални участници) и приблизително 3 милиона индивидуални участници. Участието в трите първи централизиранни търга на масовата приватизация се осъществи чрез инвестиционни бонове, като всеки индивидуален участник има право да инвестира своите 25 000 инвестиционна бона самостоятелно и/или чрез участие в приватизационен фонд.

Седемдесет и три държани предприятия са предложените дружества от Министерство на транспорта в първия етап на масовата приватизация в Република България, което представлява приблизително 7 % от общия брой предприятия, предложени в първия етап на масовата приватизация. Общият регистриран капитал на тези търговски дружества е в размер на приблизително 4,6 милиарда неденоминирани лева, от които приблизително 2,5 милиарда неденоминирани лева за масова приватизация чрез боново раздържавяване.

Предложените предприятия от Министерство на транспорта могат да се разделят условно на следните категории, характеризирани по основен предмет на дейност:

- Автомобилен транспорт - 35 търговски дружества;
- Въздушен транспорт – 3 търговски дружества;
- Спедиция – 1 търговско дружество;
- Производство и ремонт на транспортни средства и механизация, в т.ч. на кораби и други плавателни съдове, автомобили и други – 9 търговски дружества;
- Строително - монтажни дейности на транспортна инфраструктура (пътна и железопътна) – 25 търговски дружества.

СЪСТОЯНИЕ НА „АВТОРАНС“ АД /С АКЦЕНТ ПРОМЯНА В СОБСТВЕНОСТТА/

Целта на доклада е да разгледа и анализира промяната на собствеността на държавните предприятия, представени от Министерството на транспорта и последващата им трансформация в частна собственост, като анализът е по примера на търговско дружество „АВТОТРАНС“ АД – гр. Монтана. Подробно са проучени и разяснени етапите, участниците и последващите събития след приключване на трите централизиранни търга на първия етап на масовата приватизация.

1. Анализ на състоянието на „Автотранс“ ЕАД

1.1. Финансово – икономическо състояние преди първия централизиран търг на масовата приватизация

Търговско дружество „Автотранс“ ЕАД е дружество от отрасъл „Автомобилен транспорт“ със адрес на регистрация и седалище в град Монтана.

Основен предмет на дейност по съдебна регистрация: *„Автомобилни превози в страната и чужбина, поддържане и ремонт на транспортни средства, товаро – разтоварна дейност, спедиторска дейност, търговска дейност в страната и чужбина, подготовка и квалификация на кадри, всяка друга дейност, незабранена от закон“*.

Характеристики:

- № от списъка за първи тур на масова приватизация: 913;
- Код на предприятието: АВМОА;
- Процент, предложен в първи тур на масова приватизация: 67,00 %;

- Брой издадени акции: 19 869 броя;
- Номинал на един брой акции – 1.00 лев;
- Брой заети по трудов договор: 78 човека;
- Мажоритарна собственост – Държавата чрез Министерство на транспорта;
- Брой притежавани акции от мажоритарния собственик – 19 869 броя;
- Процент на притежаваните акции от мажоритарния собственик – 100.00 %.

„Автотранс“ ЕАД е включен в списъка за масова приватизация и на трите тържни сесии, като трансформацията на собствеността на акциите тържните сесии е систематизирана и посочена в Таблица № 1.

Таблица № 1

№	Пазарна трансформация	%	Брой акции
1.	Общ брой акции /капитал/	100,00	19 869
2.	Брой акции предложени на I тур на масова приватизация	67,00	13 312
3.	Безвъзмездно преференциално участие и привилегии	6,70	1 331
4.	Брой акции, предложени на I тържна сесия	60,30	11 981
5.	Национален приватизационен фонд „Транспорт“ АД	34,00	6 755
6.	Граждани	0,60	119
7.	Брой оставащи акции за следваща тържна сесия	25,70	5 107
8.	Брой акции, предложени на II тържна сесия	25,70	5 107
9.	Национален приватизационен фонд „Съединение“ АД	4,70	933
10.	Граждани	0,27	53
11.	Брой оставащи акции за следваща тържна сесия	20,74	4 121
12.	Брой акции, предложени на III тържна сесия	20,74	4 121
13.	Национален приватизационен фонд „Тракия“ АД	12,30	2 443
14.	Граждани	0,03	5
15.	Нереализирани акции на I тур на масовата приватизация	8,40	1 673

Източник: Разработено от докладчика по данни на Центъра за масова приватизация

Обобщените на данните за разпределение на акциите на „Автотранс“ ЕАД след приключване на първи тур на масовата приватизация са систематизирани и представени в Таблица № 2

Таблица № 2

№	Пазарна трансформация	%	Брой акции
1.	Общ брой акции /капитал/	100,00	19 869
2.	Брой акции, предложени на I тур на масова приватизация	67,00	13 312
3.	Национален приватизационен фонд „Транспорт“ АД	34,00	6 755
4.	Национален приватизационен фонд „Съединение“ АД	4,70	933
5.	Национален приватизационен фонд „Тракия“ АД	12,30	2 443
6.	Граждани	7,60	1 508
7.	Нереализирани акции на I тур на масовата приватизация	8,40	1 673

Източник: Разработено от докладчика по данни на Центъра за масова приватизация

Анализа на разпределените акции „Автотранс“ ЕАД показва, че на първата тържна сесия са предложени 67,00%, като основните играчи са Национален приватизационен фонд „Транспорт“ АД с 34,00% и Национален приватизационен фонд „Тракия“ АД с 12,30%. Безвъзмездното и преференциално участие е 6,70%, а интереса на гражданите е незначителен 0,03%. Акциите, предложени на II тържна сесия е 25,70%, а на III тържна сесия 20,74%. Нереализирани акции на I тур на масовата приватизация 8,40%.

1.2. Финансово – икономическо състояние към 31 декември 2013г и 2014г.

Търговско дружество „Автотранс“ ЕАД. Адреса на регистрация и седалището на дружеството не е променено от гр. Монтана. Основен предмет на дейност по съдебна регистрация: *„Автомобилни превози във вътрешно и международно съобщение и свързаните с това други дейности, автомобилен транспорт“.*

Характеристиките на собствеността към 31 декември 2014г.:

- Брой издадени акции: 19 869 броя;
- Номинал на един брой акции – 3.00 лев;
- Брой заети по трудов договор: 9 човека.
- Мажоритарна собственост – „Български транспортен холдинг“ АД (бивш Национален приватизационен фонд „Транспорт“ АД);
- Брой притежавани акции от мажоритарния собственик – 18 264 броя;
- Процент на притежаваните акции от мажоритарния собственик – 91.92 %.

Мажоритарен собственик на „Автотранс“ АД – Монтана е „Български транспортен холдинг“ АД (бивш „Национален приватизационен фонд „Транспорт“ АД), който е закупил на първа тръжна сесия 34 % (максимално допустимата собственост) и в последствие изкупил собствеността на другите приватизационни фондове и държавата. Анализа на разпределените акции „Автотранс“ ЕАД показва, че броя на акциите 19 869 не е променян, като от тях 18 264 броя или 91.92 %, са притежание на Мажоритарния собственик – „Български транспортен холдинг“ АД. Извършеното реструктуриране, закупуване и прехвърляне на акции между приватизационните фондове е характерно за повечето приватизирани дружества по този модел на приватизация.

Към 31 декември 2014г. „Автотранс“ АД осъществява търговска дейност, като основен източник на приход е пункт за „Годишен технически преглед“ и отдаване под наем на търговски и складови площи. Дружеството не извършва на автомобилен транспорт във вътрешно и международно съобщение и не реализира приходи от тази дейност. Брой заети по трудов договор е намален драстично от 78 човека на 9 човека.

Анализ на финансово – икономическото състояние на „Автотранс“ АД по показател „брутна печалба/загуби“, чрез сравнителен анализ е направена времева съпоставка между 1995г. и 2013г. – 2014г.

Към 31 декември 2014г. „Автотранс“ АД – Монтана отчита отрицателен финансов резултат в размер на 37 хил. лева и загуба в размер на 39 хил. по годишен финансов отчет за 2013г. По счетоводна информация към 31 декември 1995г. /последен годишен отчет преди масовата приватизация/, „Автотранс“ АД отчита положителен финансов резултат в размер 385 хил. лева. Стойностите са представени по номинална стойност, без да бъдат коригирани и индексирани. Целта е да се представи тренда на показателя, като може да се обобщи, че за търговско дружество „Автотрас“ АД – Монтана, промяната в собствеността не подборява финансовото състояние на дружеството. Приватизацията не е довела до развитие на основния предмет на дейност – автомобилен транспорт. Отчита се трансформация на активите на дружеството и свиване на търговската дейност на предприятието.

2. Изводи за състоянието промяната приватизираните държавните предприятия, в сектор транспорт.

От сравнителен анализ и времева съпоставка между 1996г. и 2014г. на финансово – икономическото състояние на приватизираните държавните предприятия по група основни финансови и икономически показатели промяната на собствеността на държавните предприятия, представени от Министерството на транспорта и

последващата им трансформация в частна собственост, могат да се изведат следните основни показатели за състоянието им:

- Приватизираните предприятия в голямата си част не продължават да развиват основната си дейност;
- Намаление на активите /дълготрайни и краткотрайни, вследствие на трансформация – бракуване или продажбата им;
- Липса на активно придобиване на активи за развитие на основния предмет на дейност;
- Намаление на трудовата заетост и на работни места ангажирани в приватизираните транспортни предприятия.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Колектив, Каталог на предприятията включени в списъка за масова приватизация, Министерски съвет, Център за масова приватизация, 1996г., София;
- [2] Колектив, Как да участваме в масовата приватизация /справочник/, Сердика консулт, 1995г., София;
- [3] Официален интернет сайт на Български транспортен холдинг АД <<http://www.bthold.com>>;
- [4] Официален интернет сайт на Българска фондова борса София АД <<http://www.bse-sofia.bg>>;
- [5] Официален интернет сайт на Комисията за финансов надзор <<http://www.fsc.bg>>;
- [6] Официален интернет сайт на Агенцията за приватизация <<http://www.priv.government.bg>>;
- [7] Официален интернет сайт на Търговския регистър на Агенцията по вписванията към Министерство на правосъдието <<http://www.brra.bg>>;
- [8] Официален интернет сайт на Централен депозитар АД <<http://www.csd-bg.bg>>;
- [9] Интернет сайт „БИК Капиталови пазари“ ЕООД <<http://beis.bia-bg.com>>.

TRANSFORMATION OF THE CAPITAL THROUGH MASS PRIVATIZATION OF ENTERPRISES, PRESENTED BY MINISTRY OF THE TRANSPORT

Orlin Iliev Kolev
okolev@abv.bg

Todor Kableshkov University of transport, Sofia, 158 Geo Milev Str.
BULGARIA

Key words: *Mass privatization, investment Bon, privatization funds*

Abstract: *In historical plan, the capital transformation of public to private is one of the basic and important activities, a part of the stage from limited joint administrative economic into economic of market principle. Through the process of mass privatization it is made, in a comparatively short period, a big quantity public privatization with taking part and admission of a maximal number of participants.*

The accent in the report is on the first wave of the mass privatization. The first stage of the mass privatization in the Republic of Bulgaria starts in the middle of 1996 and finishes July 1997. The first wave of the mass privatization is formed of three tender sessions as 84,8 million leva were offered shares. Toward 30 July 1997a transformation of 69,1 million shares is made, representing 13% privatization property.

The aim of the report is the considering and analyzing the change of the property of the state enterprises, presented of the Ministry of the transport and the following transformation in a private property. The report examines the stages, participants and the following events after the finish of the three centered tenders of the first stage of the mass privatization.